

Juletræ og jøder

Som danskere har vi svært ved at forestille os, at man kan fejre ordentlig jul uden et juletræ. Men selvfølgelig kan man det. Juletræ står der nemlig intet om i juleevangeliet. Det er en skik, som vi har opfundet.

Messianske jøder, altså jøder, der tror på Jesus som Messias, er i det store og hele ikke særlig begejstret for hedningekristnes juletræer. De føler ikke, at det er en skik, de skal overtage. Hertil kan siges, at vi ikke skal kritisere dem for det.

Nogle messianske jøder er af den opfattelse, at Jesus slet ikke blev født den 25. december. Nogle mener, at han blev født på den jødiske nytårsdag, der almindeligvis falder i september-oktober måned. Det er en teori, som for såvidt er lige så god som den 25. december. Som troende kristne er vi godt klar over, at vi intet sikkert ved om den bestemte dato for Jesu fødsel. Vi har besluttet at *fejre* Jesu fødsel den 25. december – og vi tager forskud på dette ved at begynde den 24. december.

Der er nemlig noget at *fejre*. At Gud blev menneske.

Juletræer – og hvad dertil hører – har ikke desto mindre en dragende magt over en hel del jøder, der lever i blandede ægteskaber, altså hvor den ene part er jøde og den anden er ikke-jøde.

En undersøgelse i USA viser, at i sådanne blandede ægteskaber har man et juletræ i helt op til 69 procent af tilfældene i byen Baltimore. Og selv i de tilfælde, hvor den ene part er blevet omvendt til jødedommen, mens den anden part er født som jøde, holder 22 procent fast ved juletræer.

Mest overraskende er det

måske, at selv i de hjem, hvor begge parter er født som jøder, er der én procent, der har et juletræ i deres hjem.

Undersøgelsen viser, at i de hjem, hvor moderen er født som jøde, overholdes de jødiske religiøse skikke oftere – og der er procentvis færre juletræer – end hvis det er faderen, der er født som jøde.

Juletræer eller ej! Lad os fortsætte med at *fejre* Jesu fødsel – han som er Israels og vor Messias – og fortsætte med at pege på ham over for det jødiske folk.

Kai Kjær-Hansen

JERUSALEM - GLIMT fra det 19. århundrede

**Af
Kai Kjær-Hansen**

Hovedkilde:
Yehoshua Ben-Arieh, **Jerusalem
in the 19th century, The Old
City**, Jerusalem-New York 1984.

10. afsnit

1. Provinsbyen
2. Set fra byportene
3. Dagligt liv
4. Vandproblemer
5. Jødiske grupperinger
6. Synagoger og yeshivot
7. Grædemuren
8. Protestantisk mission
9. Jødiske reaktioner på mission
10. På vej ud af Jerusalem

På vej ud af Jerusalem

Fra at være en lille provinsby ved det 19. århs. begyndelse blev Det gamle Jerusalem en by med omkring 40.000 indbyggere ved århundredets afslutning. På det tidspunkt var det småt med ubebyggede grunde. Hvad der havde været af sådanne ved det 19. århs. begyndelse, var nu bebygget. Muristan-kvarteret ved gravkirken var nu fyldt med moderne bygninger, bl.a. den lutherske Forløserkirke. De gamle kirker havde opført en række institutioner i det kristne kvarter. Også i det muslimske kvarter langs Via Dolorosa var der nu rejst bygninger til minde om de steder, hvor Jesus vandrede. Et østrigsk hospital og herberg var der også blevet plads til. I det jødiske kvarter var der bygget store synagoger og mange nye huse. Og i det armeniske kvarter så man også nye bygninger.

Den store forøgelse af jøder i Den gamle by havde også bevirket, at jøder søgte væk fra det jødiske kvarter og bosatte sig i det muslimske. Men samtidig skete der en udflytning til områderne uden for muren. Og ikke blot jøder flyttede udenfor, men også kristne, som byggede nye institutioner dér.

Selvom udflytningen var begyndt før 1890'erne, var det i dette tidsrum, at der kom til at leve flere jøder uden for muren end indenfor. Det gamle Jerusalem beholdt sin status som den hellige by. De vigtigste religiøse institutioner lå her. Men de moderne institutioner blev placeret uden for muren.

»Bed om Jerusalems fred« – et smadret bykort uden for Damaskus-porten.

Bed om Jerusalems fred

Hvem flyttede ud?

Yehoshua Ben-Arieh, hvis bog om Jerusalem i det 19. årh. har været hovedkilde for denne artikelserie, hævder, at det var Det gamle Jerusalem, der byggede Det nye Jerusalem, dvs. det moderne Jerusalem eller Vestjerusalem.

I begyndelsen var det hoved-

sageligt rigere jøder, der slog sig ned uden for muren. De fattige jøder havde ikke råd til at flytte. Udflytning blev betragtet som noget positivt, fordi kun på den måde kunne byen udvikle sig. Betydningsfulde jøder i udlandet støttede udflytningen.

Den bekendte Moses Montefiore, som vi har omtalt en par

gange, var således drivkraften bag den første moderne »forstad« til Det gamle Jerusalem, nemlig Yemin Moshe, hvor man den dag i dag kan se den vindmølle, der dengang blev bygget.

At det ikke var lige let for alle at flytte fra Det gamle Jerusalem, er der flere vidnesbyrd om. En datter fortæller, at i 1905 havde hendes far endelig besluttet sig for at flytte. Dette havde været hendes mors ønske i lang tid. Mange af deres venner var allerede flyttet, og det var dejligt at besøge dem. Men »far, hvis hjerte og sjæl var bundet til den gamle by, ville ikke høre tale om det...« Om situationen i Det gamle Jerusalem tilføjer hun: »Det er også blevet mere og mere vanskeligt for kvinder at gå ude alene, fordi antallet af jøder stadigt er faldende.«

Her skal vi ikke nærmere gå ind på, hvordan flere og flere »forstæder« til Jerusalem blev bygget i det 20. årh. Blot skal vi til sidst kaste et blik på, hvad der skete med det jødiske kvarter efter 1948, hvor staten Israel blev proklameret.

Det jødiske kvarter i vort århundrede

Allerede før 1948 havde en del jøder forladt Det gamle Jerusalem, fordi man følte sig mest i sikkerhed uden for murene. I 1921 og 1929 var der blodige sammenstød mellem arabere og jøder, hvilket kostede en del jøder livet.

Men under det britiske mandat, der var indledt i 1917, boede der stadig jøder inden for murene. Under Uafhængig-

hedskrigen i 1948 faldt det jødiske kvarter i Den arabiske Legions hænder i 1948, og herefter blev Det gamle Jerusalem »renset« for jøder.

De jødiske synagoger blev ødelagt. Det var ikke længere tilladt for israelske jøder at besøge Grædemuren.

Med Seksdagskrigen i juni 1967 ændrede denne situation sig. Set fra arabernes synspunkt blev Det gamle Jerusalem og Østjerusalem »okkuperet« af Israel. Set fra et nationalistisk israelsk-jødisk synspunkt blev det »befriet«. Teddy Kollek, borgmester i Jerusalem, plejer at undgå at bruge disse betegnelser og taler i stedet for om det »forenede« Jerusalem.

I tiden efter 1967 er der sket mange forandringer. Pladsen omkring Grædemuren er blevet udvidet. Det jødiske kvarter er blevet beboet af jøder og flere af de gamle synagoger er genopbygget.

Men fred i Jerusalem er der ikke.

I efteråret 1989, hvor jeg tilbragte nogle måneder i Jerusalem, og hvor denne artikelserie er skrevet, var der mange tegn herpå. Et af dem, som ikke figurerede som overskrift i aviserne, var det smadrede bykort nær ved Damaskus-porten. Overalt i den vestlige del af byen var – og er – der sådanne bykort, som oplyses om aftenen. Over dem står der på hebraisk og engelsk: »Bed om Jerusalems fred«.

Bykortet ved Damaskus-porten var smadret! Men derfor kan man jo alligevel bede om fred over Jerusalem.

For alle parter!

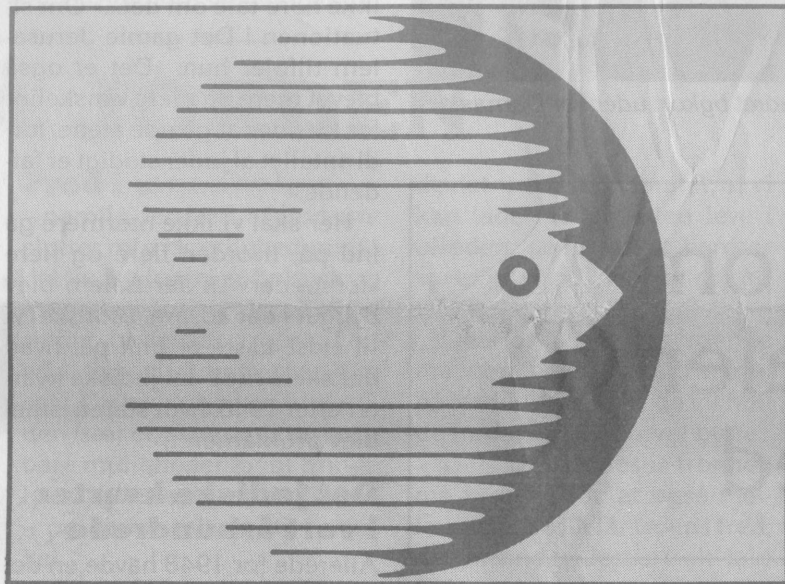
Konference om evangelisation i Moskva

Tuvya Zaretsky og Elizabeth Terini, der begge arbejder for den amerikanske organisation Jews for Jesus (Jøder for Jesus), fortæller, at der ved en stor konference om evangelisation i Moskva også var jødemission på programmet.

Moder Rusland, det land, som der er kommet så megen ateisme fra, var vært for en konference for sovjetiske kristne i slutningen af oktober måned. Godt og vel 1000 sovjetiske kristne ledere og lidt over 150 udenlandske kristne fra 24 forskellige lande deltog. Det var den internationale Lausanne-bevægelse, som stod som arrangør af konferencen.

Tuvya Zaretsky og Elizabeth Terini, der begge arbejder for Jews for Jesus i USA, deltog i konferencen. I november-nummeret af LCJE Bulletin fortæller de, at selv om det ikke lykkedes dem at identificere grupper af messianske jøder som sådan i Rusland, findes der ikke desto mindre messianske jøder i de eksisterende russiske kirker. De skriver, at der findes jødekrigere selv inden for den russisk-ortodokse kirke.

Zaretsky og Terini beretter, at det ikke længere går an at se Sovjetunionen som en lukket, totalitær stat, der undertrykker

Logoet for den internationale Lausanne-bevægelse, der har afholdt en evangelisationskonference i Moskva.

ytringsfriheden. I radioen hørte de en annoncering af et program med temaet: »De gode nyheder om Jesus Kristus«. For Elizabeth Terini, der er af russisk oprindelse, men nu bosat i USA, var dette noget, hun aldrig havde kunnet forestille sig

ske i USSR.

Uden hindringer distribuerede Zaretsky og Terini traktater og løbesejler på russisk i metroen i Moskva. Selv uniformerede personer tog imod disse. I spøg sagde en forbipasserende til dem, at de skulle passe på

Logoet for Lausanne-rådet for jødemission.

med at gøre det, fordi de ville få prygl af politiet. Men det viste sig, at såvel politifolk som militærpersoner ivrigt tog imod deres traktater.

Zaretsky og Terini advarer dog imod at se folks iver efter at modtage gratis litteratur på gaderne som et udtryk for en åndelig åbenhed. Det skyldes måske mere ren og skær nysgerrighed og begejstring over, at man kan modtage noget uden at skulle stå i kø!

Det er ikke blot kristen litteratur, der nu uddeles gratis i Rusland. De to Jews for Jesus-deltagere fortæller, at de så Hari Krishna-tilhængere, der solgte bøger ved en metro-station i Moskva. Også New Age-bevægelsen forsøger at faldbyde sine produkter.

Ved konferencen var der også to workshops eller seminarer, der beskæftigede sig med jødemission. Tre af de fire talere ved disse seminarer var kristne jøder. Selv om konferencen beskæftigede sig med evangli-

sation som sådan i Sovjetunionen, var jødemission altså også at finde på dagsordenen.

Zaretsky og Terini beretter om det store indtryk, det gjorde, at se russiske kristne, som for en dels vedkommende havde været i fængsel for deres tros skyld, men som nu var samlet og for første gang åbent sang om deres frelser og offentligt priste ham. De to amerikanske deltagere slutter med en opfordring til at bede for de Jesus-troende jøder i Rusland. Mange døre i det sovjetiske samfund er nu åbne, siger de.

Kai Kjær-Hansen